

[Uz Sākumlapu](#) > ... > [Jūsu Tiesības](#) > [Noziedzīgos Nodarījumos Cietušie](#) > [Cietušo Tiesības \(katrā Valstī\)](#) > 1 - Manas kā noziegumā cietušā tiesības

1 - Manas kā noziegumā cietušā tiesības

Kādu informāciju es saņemšu no iestādes (piem., policijas, prokurora) pēc tam, kad noziegums būs izdarīts, bet pirms es būšu ziņojis par to?

Kriminālprocesa likums nosaka, ka tiesai, prokuroram un izmeklēšanas iestādei pirms jebkuras procesuālās darbības ir jāinformē izpildes darbībās iesaistītās personas par viņu tiesībām un pienākumiem.

Par noziegumiem var ziņot prokuroram vai izmeklēšanas iestādei mutiski vai rakstiski. Ziņojumu var pieņemt arī cita iestāde vai tiesa, kas to nosūtīs izmeklēšanas iestādei. Likumā nav paredzētas formalitātes ziņošanai par noziegumu; par noziegumiem var ziņot, nosūtot vēstuli, pa pastu vai e-pastu, vai personīgi.

Kriminālprocess notiek ungāru valodā, bet noziegumā cietušajam, kurš neprot ungāru valodu, ir iespēja lietot savu dzimto valodu vai jebkuru citu valodu pēc viņa izvēles. Pat ja cietušais prot ungāru valodu, viņš kriminālprocesā var lietot savu dzimto valodu. Rakstiskās vai mutiskās tulkošanas izmaksas no cietušā neiekasē, un cietušajam nevar uzlikt pienākumu veikt avansa maksājumu par šādām izmaksām vai pienākumu segt šādas izmaksas.

Noziegumā cietušajam ir tiesības saņemt atbalstu no cietušo atbalsta dienesta; tas attiecas uz fiziskām personām, kuras cietušas pret viņu īpašumu vērstā noziedzīgā nodarījumā vai nodarījumā, kas izdarīts Ungārijas teritorijā, un uz jebkurām fiziskām personām, kurām nodarīts kaitējums, kas ir tiešas tādu pret īpašumu vērstu noziedzīgu darbību vai nodarījumu sekas, kas izdarīti Ungārijas teritorijā, jo īpaši miesas bojājumi vai emocionāls kaitējums, garīgs šoks vai ekonomiski zaudējumi, ar nosacījumu, ka šādas personas ir: Ungārijas pilsoņi, jebkuras ES dalībvalsts pilsoņi, jebkuras trešās valsts pilsoņi, kuri likumīgi uzturas Eiropas Savienības teritorijā, bezvalstnieki, kuri likumīgi uzturas Ungārijas teritorijā, cilvēku tirdzniecības upuri vai jebkādas citas personas, kuras uzskata par tiesīgām saņemt atbalstu, pamatojoties uz starptautiskiem līgumiem, kas noslēgti starp viņu attiecīgo valsti un Ungāriju, vai pamatojoties uz savstarpīgumu.

Valsts sniedz atbalsta pakalpojumus cietušajiem, pirms tam novērtējot viņu vajadzības, un šāds atbalsts var būt cietušo interešu aizsardzības veicināšana, tūlītējas monetārās palīdzības piešķiršana, cietušā statusa apliecinājuma izdošana, liecinieku aizsardzība un aizsargātas mītnes vietas nodrošināšana. Ja ir izpildīti likumā paredzētie nosacījumi, cietušais ir arī tiesīgs saņemt valsts kompensāciju.

Turklāt var tikt noteikta cietušā personīgā aizsardzība, ja pret personām tiek plānotas vai izdarītas vardarbīgas darbības vai nodarījumi, kas rada apdraudējumu vairākām personām, lai kavētu vai izjauktu viņu dalību kriminālprocesā vai viņu tiesību aizsardzību un viņu pienākumu izpildi, vai ja pastāv šāda nozieguma varbūtība. Pieteikumus var iesniegt vai reģistrēt tiesā, prokuratūrā vai izmeklēšanas iestādē, kas veic kriminālprocesu.

Lai nodrošinātu pret personas fizisko integritāti vai brīvību vērstu nodarījumu novēršanu vai pārtraukšanu, personīgā aizsardzība ietver cietušās personas privātā mājokļa vai citas dzīvesvietas aizsardzību, kā arī personas pārvietošanās ceļu aizsardzību un drošu piedalīšanos kriminālprocesā vai citās oficiālās darbībās.

Personīgo aizsardzību nodrošina jo īpaši ar tādiem līdzekļiem kā regulāra patrulēšana, tehniski līdzekļi, pastāvīgi komunikāciju pieslēgumi, aizsargapģērba nodrošināšana un — ja citas personīgās aizsardzības metodes ir neefektīvas — nodrošinot apsardzes personālu, ko var izvietot vietā, kuru pārvalda tiesībaizsardzības iestāde, kas ir pilnvarota noteikt un nodrošināt personīgo aizsardzību.

Ja cietušā, kurš piedalās kriminālprocesā par īpaši smagu noziedzīgu noziegumu, aizsardzību nevar nodrošināt ar personīgās aizsardzības līdzekļiem un ja cietušais sadarbojas ar iestādi un ir apdraudētā situācijā, kādēļ ir vajadzīgi īpaši piesardzības pasākumi, tad cietušais var arī piedalīties liecinieku aizsardzības programmā, kas nodrošina

īpašus piesardzības pasākumus, ja vien ir izpildīti īpaši papildu nosacījumi.

Konkrētos gadījumos cietušais ir tiesīgs uz pārstāvību ar tiesvedības partnera starpniecību un, rīkojoties kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs, ir arī tiesīgs saņemt juridisko palīdzību. Šādu pārstāvību un palīdzību parasti piešķir ar nosacījumu, ka cietušajam tā ir vajadzīga, proti, ja, ņemot vērā ar cietušo vienā mājoklī dzīvojošo personu ienākumus, cietušā mēneša neto ienākumi nepārsniedz attiecīgo izdienas pensijas minimālo summu, kas noteikta, pamatojoties uz darba attiecībām (28 500 HUF 2017. gadā), un ja cietušajam nav līdzekļu, no kuriem varētu segt juridiskā pakalpojuma izmaksas.

Cietušais var būt tiesīgs pievienoties civilprasībai, lai jebkurā kriminālprocesa posmā pieprasītu no apsūdzētā kompensāciju par zaudējumiem, kas radušies noziedzīga nodarījuma dēļ. Savas prasības nodrošināšanai cietušais var ierosināt apsūdzētā īpašuma sekvestrāciju, ko tiesa uzdod veikt, ja ir pamatots iemesls uzskatīt, ka prasības apmierināšana tiks apstrīdēta. Tiesa lēmumu par civilprasību iekļauj spriedumā, ar ko pieņem vai noraida ierosinājumu. Ja tas būtiski aizkavētu procesa pabeigšanu vai ja apsūdzētais tiek attaisnots, vai ja ierosinājuma iztiesāšana pēc būtības kriminālprocesā nav iespējama citu apstākļu dēļ, tiesa uzdod civilprasības izpildi ar citiem tiesiskiem līdzekļiem.

Īpašos apstākļos cietušajam ir tiesības piedalīties mediācijas procedūrā ar apsūdzēto. Mediācijas procedūru nevar veikt bez cietušā piekrišanas, un pat cietušā piekrišanas gadījumā piekrišana nav automātiska un ir atkarīga no daudziem citiem apstākļiem.

Cietušā un viņa pārstāvja personīgie izdevumi, kas radušies lietā, ir kriminālprocesa izmaksas tāpat kā cietušā izmaksas, kas radušās saistībā ar viņa klātbūtni liecinieka statusā. Lai gan tiešos izdevumus valsts nesedz avansā, cietušā izmaksas, kas radušās saistībā ar viņa klātbūtni liecinieka statusā, tiek atlīdzinātas pēc procesuālās darbības. Apsūdzētajam tiek uzdots segt kriminālprocesa izmaksas, ja viņš tiek atzīts par vainīgu.

Es nedzīvoju ES valstī, kurā noziegums tika izdarīts (ES pilsoņi un trešo valstu pilsoņi). Kā tiek aizsargātas manas tiesības?

Kriminālprocesa likums paredz tiesību aizsardzību tiesvedībā, kas ir Ungārijas jurisdikcijā, neatkarīgi no valstspiederības un dzīvesvietas. Cietušo atbalsta dienests sniedz jebkuras ES dalībvalsts valstspiederīgajiem tādus pašus pakalpojumus kā Ungārijas pilsoņiem.

Kādu informāciju es saņemšu, ja ziņošu par noziegumu?

Cietušo informē individuāli par lēmumu, kurā uzdots veikt izmeklēšanu, tikai tad, ja cietušais nav ziņojis par noziegumu. Turklāt Tiesvedības likumā ir noteiktas situācijas un lēmumi, par kuriem cietušais ir jāinformē.

Cietušajam ir tiesības saistībā ar noziegumu, kas saistīts ar viņu, pēc viņa pieprasījuma tikt informētam par aizturētās personas atbrīvošanu vai izbēgšanu, nosacītu atbrīvošanu, galīgu atbrīvošanu vai izbēgšanu, kā arī par ieslodzījuma termiņa izpildes pārtraukšanu personai, kura notiesāta uz noteiktu ieslodzījuma termiņu, tādas personas atbrīvošanu vai izbēgšanu, kurai piespriests arests, kā arī par aresta izpildes pārtraukšanu, tādas personas atbrīvošanu vai izbēgšanu, kurai noteikta piespiedu ārstēšana, personas, kurai noteikta piespiedu ārstēšana, atbrīvošanu, aiziešanu bez atļaujas un adaptācijas atvaļinājumu un — nepilngadīgu noziedzīgo nodarījumu izdarītāju izglītošanas gadījumā — pagaidu vai pastāvīgu atbrīvošanu, aiziešanu no iestādes bez atļaujas un izglītošanas pārtraukšanu.

Cietušajam ir jābūt informētam jo īpaši par šādiem lēmumiem: eksperta norīkošana, izmeklēšanas apturēšana, izmeklēšanas noslēgšana, izmeklēšanas izbeigšana, saukšana pie kriminālatbildības, saukšanas pie kriminālatbildības daļēja izlaišana, apsūdzību atcelšana un jebkuru tādu lēmumu pieņemšana, kuros ietverti noteikumi, kas tieši attiecas uz cietušo, kā arī galīga lēmuma pieņemšana.

Cietušajam jābūt informētam par visu to procesuālo darbību vietu un datumu, kurās viņš var piedalīties. Šādas darbības cita starpā var būt eksperta uzklauššana izmeklēšanas laikā, pārbaudes, notikumu rekonstrukcijas, uzrādīšana identificēšanai, kā arī tiesvedības un atklātas tiesas sēdes tiesas procesa gaitā.

Izmeklēšanas laikā cietušais var uzzināt par ekspertu atzinumiem un materiāliem un par maksu saņemt to kopijas saistībā ar izmeklēšanas darbībām, kurās viņš var piedalīties, kā arī saņemt citu dokumentu kopijas, ja tas nav

pretrunā izmeklēšanas interesēm. Pēc izmeklēšanas noslēgšanas cietušajam ir atļauts izskatīt jebkurus dokumentus, kuri attiecas uz noziedzīgo nodarījumu, kas izdarīts pret viņu.

Izmeklēšanas gaitā cietušais var iesniegt apelāciju vai sūdzību pret visiem lēmumiem, kuros ietverti noteikumi, kas tieši attiecas uz cietušo. Cietušais sūdzību cita starpā var iesniegt pret lēmumiem, kuros noraidīts viņa ziņojums par noziegumu, vai lēmumiem, ar kuriem aptur vai izbeidz izmeklēšanu.

Ja ziņojums par noziegumu tiek noraidīts vai ja izmeklēšana tiek izbeigta, kā arī konkrētos gadījumos, kad ir bijušas iesniegtas oficiālas apsūdzības attiecībā uz daļu no lēmuma par saukšanu pie kriminālatbildības, un cietušā sūdzība nav sniegusi vēlamo rezultātu, cietušais var rīkoties kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs, ievērojot likumā noteikto termiņu. Cietušais var rīkoties kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs arī tad, ja prokurors izmeklēšanā nekonstatē noziedzīgu nodarījumu, par kuru būtu jāceļ valsts apsūdzība, vai ja prokurors nav pārņēmis apsūdzības pārstāvību no privātās apsūdzības uzturētāja. Cietušais, kurš rīkojas kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs, ar sava advokāta starpniecību var ierosināt kriminālvajāšanu un var tādējādi pats iesniegt lēmumu par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības.

Tiesvedības laikā cietušais var pārsūdzēt tikai civilprasības iztiesāšanu pēc būtības, bet ne lēmumu pēc būtības. Tiesvedības laikā cietušais var rīkoties kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs, ja prokurors ir atcēlis apsūdzību.

Vai man ir tiesības uz bezmaksas tulka vai tulkotāja pakalpojumiem (kad es sazinos ar policiju vai citām iestādēm vai izmeklēšanas un tiesvedības laikā)?

Kriminālprocess notiek ungāru valodā, tomēr ungāru valodas nezināšana nav pamats diskriminācijai. Kriminālprocesā jūs gan mutiski, gan rakstiski varat lietot savu dzimto, reģionālo vai mazākumtautības valodu vai jebkuru citu valodu, ko norādāt kā tādu, kurā runājat. Šādos gadījumos jums ir tiesības bez maksas saņemt mutiskā tulka pakalpojumus un jums adresēto oficiālo dokumentu rakstiskus tulkojumus.

Kā iestāde nodrošinās to, ka es saprotu un mani saprot (ja esmu bērns; ja man ir invaliditāte)?

Iestāde centīsies sazināties ar jums vienkāršā un viegli saprotamā veidā gan mutvārdos, gan rakstiski. Informācija par jūsu tiesībām un brīdinājumi par jūsu pienākumiem tiks paziņoti viegli saprotamā veidā, ņemot vērā jūsu stāvokli un individuālās spējas. Mutiskajā saziņā iestādei ir arī jāpārliedz, vai jūs esat sapratis jums sniegto informāciju, vai jāpaskaidro attiecīgā informācija vai brīdinājums, ja neesat to sapratis. Ja esat nepilngadīgais vai invalīds, iestādei saziņā ar jums ir jāievēro īpaša rūpība. Ja esat vājdzirdīgs, nedzirdīgs neredzīgais vai jums ir runas traucējumi, jūs varat pieprasīt zīmju valodas tulka pakalpojumus vai varat iesniegt rakstisku izklāstu mutiska izklāsta vietā.

Cietušo atbalsta pakalpojumi

Kurš sniedz atbalstu cietušajiem?

Valsts līmenī cietušo aizsardzību un juridiskās palīdzības funkcijas īsteno valdības biroji galvaspilsētā un 19 meģēs. Ja esat noziegumā cietušais, valsts aģentūras sniegs jums personalizētu bezmaksas palīdzību, kuras ietvaros jums sniegs:

- informāciju par jūsu tiesībām un iespējām;
- emocionālu atbalstu;
- praktisku palīdzību un juridiskas konsultācijas vienkāršās lietās;
- apstiprinājumu par jūsu kā cietušā statusu;
- var sniegt arī tūlītēju monetāro palīdzību, pamatojoties uz pieteikumu, kas iesniegts piecu dienu laikā no saistītā nozieguma izdarīšanas.

Juridiskās palīdzības ietvaros valdības biroji sniedz jums bezmaksas juridiskās konsultācijas gadījumos, kad lietas fakti ir samērā skaidri, un, ja jums ir finansiāla vajadzība, jums var sniegt juridiskus pakalpojumus (piem.,

dokumentu sagatavošana) ar tiesiskās palīdzības starpniecību ārpus kriminālprocesa konteksta un nodrošināt pārstāvību ar tiesvedības partnera starpniecību kriminālprocesa kontekstā.

Budapeštas un meģu valdības biroju kontaktinformācija ir atrodama vietnē <http://www.kormanyhivatal.hu/>, un plašāka informācija par atbalstu cietušajiem un juridisko palīdzību ir pieejama vietnēs <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/aldozatsegito-szolgalat> un <http://igazsagugyihivatal.gov.hu/jogi-segitsegnyujtas>.

Ja esat kļuvis par noziegumā cietušo, papildus valsts cietušo atbalsta organizācijām jūs varat vērsties arī vairākās civilās organizācijās, piemēram:

- labdarības apvienība "BALTAIS APLIS", kas ir organizācijas "Victim Support Europe" biedre, sniedz finansiālu, juridisku, psiholoģisku un cita veida atbalstu, kā arī palīdzību noziegumos cietušajiem un viņu radniekiem, galvenokārt tiem, kuriem tā ir vajadzīga viņu sociālā stāvokļa dēļ (<http://fehergyuru.eu/>),
- Valsts krīzes telefona informācijas dienests (*Orsz?gos Kr?ziskezele' és Inform?ciós Telefonszolg?lat*) sniedz palīdzību personām, kuras cietušas no vardarbības ģimenē, no vardarbīgas izturēšanās cietušiem bērniem, prostitūcijas un cilvēku tirdzniecības upuriem un vajadzības gadījumā var nodrošināt šādām personām izmitināšanu (<http://bantalmazas.hu/>),
- NVO "ESZTER Ambulance" (*ESZTER Alap?tv?ny és Ambulancia*) nodrošina bezmaksas psiholoģisko ārstēšanu un rehabilitāciju bērniem un pieaugušajiem, kuri cietuši no vardarbības un ir traumatizētā stāvoklī, un sniedz juridisku informāciju un konsultācijas (<http://eszteralapitvany.hu/>),
- NVO "NANE sieviešu tiesību asociācija" uztur bezmaksas palīdzības līniju un sniedz individuālu juridisku palīdzību, kā arī nodrošina psihologa un sociālā darbinieka konsultācijas pieaugušajiem un nepilngadīgajiem, kuri cietuši no vardarbības ģimenē (<http://nane.hu/>).

Vai policija automātiski nosūtīs mani uz cietušo atbalsta dienestu?

Ja vērsīsieties policijā kā noziegumā cietušais, jūs saņemsiet no policijas rakstisku paziņojumu par attiecīgo cietušo atbalsta dienestu, un jūs informēs par jūsu iespējam saņemt cietušajiem paredzētu atbalstu, kā arī pēc pieprasījuma policija izsniegs vajadzīgo apliecinājumu, kas tiks nodots jums vai nosūtīts cietušo atbalsta dienestam.

Kā tiek aizsargāts mans privātums?

Kriminālprocesa gaitā jābūt respektētām jūsu personīgajām tiesībām un iesaistīto personu tiesībām uz cieņu, un jebkāda nevajadzīga ar jūsu privātumu saistītu datu izpaušana ir aizliegta. Šajā nolūkā, ja ir vajadzīga jūsu kā liecinieka liecība, jūs varat pieprasīt, lai tiek ievērota jūsu datu konfidencialitāte, un no šā brīža jūsu dati tiks izpausti tikai iestādei, kas uztur apsūdzību lietā.

Vai man ir jāziņo par noziegumu, pirms es varu piekļūt cietušo atbalstam?

Nepiemēro vispārēju nosacījumu, kas paredzētu, ka tiesības saņemt valsts piešķirto atbalsta pakalpojumu cietušajiem ir tikai tad, ja ir iesniegts ziņojums par noziedzīgo nodarījumu, kas izdarīts, kaitējot jums, tomēr monetāru atbalstu (kompensāciju, tūlītēju monetāro atbalstu) jūs varēsiet saņemt tikai tad, ja jums būs rakstisks pierādījums par kriminālprocesa uzsākšanu.

Personīgā aizsardzība, ja man draud briesmas

Jūs varat saņemt personīgo aizsardzību pēc kriminālprocesa uzsākšanas. Ja atrodaties apdraudētā situācijā tādēļ, ka piedalāties kriminālprocesā, jūs varat pieprasīt iestādei, kas uztur apsūdzību lietā, lai jums kā cietušajam vai lieciniekam, kā arī jūsu ģimenes locekļiem un radniekiem nodrošina personīgo aizsardzību. Personīgo aizsardzību var ierosināt izmeklēšanas iestāde, kas uztur apsūdzību lietā, prokuratūra vai tiesa, un lēmumu pieņem policija, kas nodrošina personīgo aizsardzību.

Ja jūs ir paredzēts nopratināt kā liecinieku un jūsu liecība ir saistīta ar īpaši svarīgas lietas būtiskajiem apstākļiem, jūs var atzīt par īpaši aizsargājamu, ja no jūsu liecības gaidītie pierādījumi nav aizstājami un ja jūsu identitātes izpaušana saistībā ar jūsu dalību kriminālprocesā nopietni apdraudētu vai nu jūsu, vai jūsu radnieku dzīvību, veselību vai personīgo brīvību.

Izmeklēšanas tiesnesis lems par liecinieka atzīšanu par īpaši aizsargājamu, ko var ierosināt prokurors, tāpēc jums šā veida aizsardzība ir jāpieprasa prokuratūrā. Ja jūs atzīst par īpaši aizsargājamu liecinieku, jūs drīkst noprotināt tikai izmeklēšanas tiesnesis, un jūs nedrīkst izsaukt uz tiesu, tiks ievērota jūsu vārda, personas datu un dzīvesvietas konfidencialitāte, un tie netiks izpausti apsūdzētajam vai viņa advokātam.

Jums var arī piešķirt aizsardzību īpašas aizsardzības programmas ietvaros. Ja jūs piedalāties šādā programmā, jūs var uzaicināt uz procesuālām darbībām vai informēt par procesuālām darbībām, vai jums var nosūtīt dokumentus tikai ar tās struktūras atbildību, kura atbild par jūsu drošību, un šādas struktūras adrese tiks norādīta kā jūsu dzīvesvietas adreses. Nevienam, arī ne iestādēm, netiks nodotas tādu dokumentu kopijas, kuros ir informācija par jums, ja vien par jūsu drošību atbildīgā struktūra nebūs to atļāvusi. Šādā gadījumā jūs varat atteikties sniegt liecību, kas satur vai netieši norāda uz informāciju par jūsu jauno identitāti vai dzīvesvietu.

Ja ir izdarīta jums kaitējoša noziedzīga darbība, par kuru soda, piespriežot ieslodzījumu, jūs varat ierosināt tiesai, lai tā izdod rīkojumu par aizliegumu tuvoties jums uz laiku no 10 līdz 60 dienām.

Kādi aizsardzības veidi ir pieejami? Kurš var piedāvāt man aizsardzību?

Kriminālprocesa laikā tiesa, prokurors un izmeklēšanas iestāde pastāvīgi pārbaudīs, vai jūs, pamatojoties uz jūsu personību raksturojošiem faktiem un apstākļiem, kā arī dzīves apstākļiem un noziedzīgā nodarījuma apstākļu veidu, esat cietušais, kuram ir vajadzīga īpaša aizsardzība un kuram ir īpašas vajadzības kriminālprocesā. Šādā gadījumā pārsvarā tiesa, prokuratūra vai izmeklēšanas iestāde, kas veic kriminālprocesu, var izdot rīkojumu veikt pasākumus, lai nodrošinātu jūsu personīgo aizsardzību, ar nosacījumu, ka personīgo aizsardzību un 7. iedaļā noteikto aizsardzības programmu nodrošina policija, savukārt ierobežojošu rīkojumu var izdot tiesa.

Vai kāds novērtēs manu lietu, lai noskaidrotu, vai esmu pakļauts turpmākam noziedzīgā nodarījuma izdarītāja radīta kaitējuma riskam?

Jā. Viena no tiesas, prokuratūras un izmeklēšanas iestādes funkcijām ir novērst to, ka noziedzīgā nodarījuma izdarītājs izdara turpmākus noziedzīgus nodarījumus. Šis mērķis tiek īstenots, no vienas puses, ar piespiedu līdzekļiem, kas vērsti uz apsūdzēto un viņa personību un ietver apsūdzētā brīvības zaudēšanu vai ierobežošanu (piem., ierobežojošs rīkojums, rīkojums noteiktā laikā atgriezties mājās), un, no otras puses, ar pasākumiem, kuri nodrošina pienācīgu jūsu aizsardzību un kuros īpaši ņem vērā jūsu kā cietušā intereses.

Vai kāds izvērtēs manu lietu, lai noskaidrotu, vai pastāv risks, ka krimināltiesību sistēma var man nodarīt turpmāku kaitējumu (izmeklēšanas un tiesvedības laikā)?

Jā. Kriminālprocesā tiesai, prokuratūrai un izmeklēšanas iestādei procesuālās darbības, kurās iesaista jūs kā liecinieku, ir jāsaprot un jāveic tā, lai tās netiktu nepamatoti atkārtotas un jums nebūtu nevajadzīgi jātiecas ar apsūdzēto. Šajā nolūkā, piemēram, jūsu konfrontēšanu ar apsūdzēto var izlaist pēc jūsu pieprasījuma vai *ex officio*, apsūdzēto var izvest no tiesas zāles, kad jūs noprotina, un jūs var noprotināt, izmantojot telekomunikācijas līdzekļus (pat mainot jūsu sejas vaibstus vai balsi).

Kāda aizsardzība ir pieejama īpaši neaizsargātiem cietušajiem?

Ja esat cietušais, kuram ir vajadzīga īpaša aizsardzība, pamatojoties uz jūsu personību raksturojošiem faktiem un apstākļiem un dzīves apstākļiem vai noziedzīgā nodarījuma veidu vai apstākļiem, kriminālprocess tiks veikts, ievērojot īpašu rūpību pret jums, un visas procesuālās darbības, kas skar jūs (ņemot vērā procesa intereses), tiks sagatavotas un veiktas, pēc iespējas ņemot vērā jūsu vajadzības.

Vai man ir īpašas tiesības, ja esmu nepilngadīgais?

Saskaņā ar Konvenciju par bērna tiesībām, ko Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja pieņēmusi 1989. gada 20. novembrī, Ungārijas tiesību sistēmā personu uzskata par bērnu, ja viņa nav sasniegusi 18 gadu vecumu.

Kriminālprocesā, kas skar nepilngadīgus cietušos, iestādēm un tiesu iestādēm piemēro vispārēju prasību nodrošināt starptautiskajās konvencijās noteikto bērna tiesību pilnīgu piemērošanu un jo īpaši to, ka tiek ievērots princips, ka lēmumos, kas skar nepilngadīgos, galveno uzmanību pievērš "*bērna vislabākajām interesēm*".

Kriminālprocesā nepilngadīgiem cietušajiem ir papildu tiesības salīdzinājumā ar pieaugušajiem, un viņiem nodrošina plašāku aizsardzību. Ja kriminālprocesa uzsākšanas brīdī cietušais ir jaunāks par 18 gadiem, viņu uzskata par "cietušo ar īpašām vajadzībām", bez vajadzības šajā sakarā iesniegt atsevišķu pieprasījumu.

Attiecībā uz cietušajiem ar īpašām vajadzībām piemēro vispārēju noteikumu, ka procesuālajām darbībām jābūt sagatavotām un īstenotām ar īpašu rūpību pret cietušo un pēc iespējas ņemot vērā viņa vajadzības.

Cietušajiem, kuri ir jaunāki par 18 gadiem, ir īpašas papildu tiesības salīdzinājumā ar pieaugušajiem.

1. Noziedzīgus nodarījumus, kas izdarīti pret dzīvību un veselību vai seksuālo brīvību, un dzimumnoziegumus, kā arī noziedzīgus nodarījumus, kas vērsti pret bērna un ģimenes interesēm, vai vardarbīgus noziedzīgus nodarījumus, kas vērsti pret citām personām, izskata paātrinātā kriminālprocesā, ja bērna intereses pamato pēc iespējas ātrāku kriminālprocesa noslēgšanu. Paātrināts kriminālprocess ir jo īpaši pamatots gadījumos, kad ir tikusi būtiski apdraudēta cietušā fiziskā, garīgā vai morālā attīstība vai ja apsūdzētais laikā, kad norisinās process, ir atbildīgs par cietušā audzināšanu, uzraudzību vai aprūpi vai dzīvo kopā ar cietušo.
2. Īpaša rūpība būtu jāievēro jebkādā mutiskā un rakstiskā saziņā ar cietušo. Nepilngadīgie ir jāinformē par viņu tiesībām un pienākumiem viņu vecumam un briedumam atbilstošā veidā, vajadzības gadījumā sniedzot īpašu skaidrojumu vai precizējumu.
3. Nepilngadīgā aizbildnis ir jāinformē par tiesas pavēsti, un šāds paziņojums ir jāiesniedz kopā ar pieprasījumu nodrošināt nepilngadīgā klātbūtni.
4. Nepilngadīgā likumīgais pārstāvis, atbalstītājs un aizbildnis var būt klāt, kad nepilngadīgo noprātina kā liecinieku. Persona, kura pavada liecinieku, ir tiesīga saņemt atlīdzību par tādiem pašiem izdevumiem kā liecinieks.
5. Nepilngadīgā liecību nedrīkst pārbaudīt, izmantojot instrumentālu ticamības pārbaudi (melu detektoru).
6. Ja likumā nav noteikts personīgās sadarbības pienākums, nepilngadīgā tiesības drīkst īstenot arī viņa likumīgais pārstāvis.
7. Var izdot rīkojumu, ka nopratināšana ir veicama, izmantojot slēgtas ķēdes komunikācijas sistēmu (videokonferenci). Šādā gadījumā cietušo nosēdina atsevišķā telpā, un viņš var sazināties ar tiesas sēdē klātesošajiem, izmantojot ierīci, kas vienlaicīgi pārraida videoattēlu un balsi (videokonference).
8. *Ex officio* vai pēc pieprasījuma tiesa var noteikt, ka lietas izskatīšanai jānotiek slēgtā tiesas sēdē, lai aizsargātu nepilngadīgo, kurš piedalās tiesas procesā.
9. Ja prokurors vēlas nopratināt cietušo ar īpašām vajadzībām kā liecinieku kriminālprocesā, kas attiecas uz noziedzīgu nodarījumu, kurš izdarīts, vērsties pret seksuālo brīvību, vai uz dzimumnoziegumu vai nodarījumu pret radnieku, cietušo drīkst nopratināt tikai tā paša dzimuma persona ar nosacījumu, ka to pieprasa cietušais un ka tas nekaitē procesa interesēm.

Cietušajiem, kuri ir jaunāki par 14 gadiem, ir vēl citas īpašas tiesības papildus minētajām.

1. Cietušo var nopratināt kā liecinieku tikai tad, ja no liecības gaidītie pierādījumi nav aizstājami. Lieciniekam ir jāpiedalās konfrontācijā ar apsūdzēto tikai tad, ja tas viņam neizraisa satraukumu.
2. Tiesas pavēstes un paziņojumi par liecinieka nopratināšanu jāizsniedz ar viņa aizbildņa starpniecību. Par tiesas pavēsti un paziņojumu ir jāinformē nepilngadīgā likumīgais pārstāvis.
3. Pirms lēmuma par saukšanu pie kriminālatbildības iesniegšanas izmeklēšanas tiesnesis noprātina nepilngadīgo, ja ir pamatots iemesls pieņemt, ka izvaicāšana atklātā tiesas sēdē nelabvēlīgi ietekmētu nepilngadīgā personīgo attīstību. Liecinieka nopratināšanu, ko veic izmeklēšanas tiesnesis, prokuroram var ierosināt likumīgais pārstāvis, aizbildnis un advokāts, kuri rīkojas liecinieka vārdā. Ja ir izpildīti likumā paredzētie nosacījumi, prokurors ierosina nepilngadīgā nopratināšanu šādā veidā. Apsūdzētais un viņa advokāts var nebūt klāt tiesas sēdē, kuru vada izmeklēšanas tiesnesis.
4. Liecinieku noprātina telpā, kas īpaši paredzēta nepilngadīgo nopratināšanai. Atkāpes no šī noteikuma ir pieļaujamas tikai izņēmuma gadījumos. Nopratināšanu var veikt arī, izmantojot slēgtas ķēdes komunikācijas sistēmu (videokonferenci).
5. Tāda liecinieka nopratināšana, kurš nav sasniedzis 14 gadu vecumu, ir jāieraksta, izmantojot video vai audio ierakstīšanas ierīci. Attiecībā uz nepilngadīgajiem, kuri ir vecāki par 14 gadiem, tas ir atļauts tikai ar nosacījumu, ka tiek piešķirts avansa maksājums izmaksu segšanai.
6. Nepilngadīgo nedrīkst izsaukt uz atklātu tiesas sēdi, ja izmeklēšanas tiesnesis ir viņu nopratinājis pirms lēmuma par saukšanu pie kriminālatbildības.
7. Ja izmeklēšanas tiesnesis nav nepilngadīgo nopratinājis pirms lēmuma par saukšanu pie kriminālatbildības, bet vēlāk rodas vajadzība nepilngadīgo nopratināt kā liecinieku, viņu var nopratināt tikai ārpustiesas kārtībā. Ja nepilngadīgais sasniedz 14 gadu vecumu tiesvedības laikā, tad īpaši pamatotā gadījumā viņu var

nopratināt arī tiesa tiesvedības laikā. Abos gadījumos ir pieļaujams neinformēt apsūdzēto un viņa advokātu.

Nozieguma rezultātā ir miris mans ģimenes loceklis? Kādas ir manas tiesības?

Cietušos, kuri ir miruši pirms vai pēc kriminālprocesa ierosināšanas, var aizstāt radnieks tiešā līnijā, laulātais, kopdzīves partneris, brālis vai māsa, likumīgais pārstāvis vai apgādājamā persona, kura tiek atbalstīta, pamatojoties uz vienošanos vai tiesību aktiem, un kurai ir atļauts īstenot cietušā tiesības.

Ja ir vairākas personas, kurām ir šādas tiesības, attiecīgās personas var izraudzīties personu, kura īsteno cietušā tiesības. Ja šādas vienošanās nav, tad persona, kura pirmā ir rīkojusies tiesvedībā, var īstenot cietušā tiesības.

Noziegumā cietušais ir mans ģimenes loceklis. Kādas ir manas tiesības?

Ja likumā nav noteikts personīgās sadarbības pienākums, cietušā tiesības drīkst īstenot arī viņa likumīgais pārstāvis. Uz pilnvarojuma pamata par pārstāvi drīkst būt jurists vai pilngadību sasniedzis radnieks.

Ja sūdzības iesniedzējs izsaka mutisku sūdzību, sūdzības iesniedzēja izraudzīta pilngadīga persona var būt klāt tiesas sēdē, lai sniegtu savu atbalstu (arī valodas atbalstu), ar nosacījumu, ka šādas personas klātbūtne nekaitē tiesvedības interesēm.

Tādu izmeklēšanas darbību gadījumā, kurās jūsu klātbūtne ir obligāta vai kurās ir pieļaujama jūsu klātbūtne, no jūsu puses var būt klāt arī jūsu pārstāvis, atbalstītājs un — ja tas nekaitē tiesvedības interesēm — jūsu norādītā persona, kura ir pilngadīga. Iepriekš minētais noteikums ir attiecināms uz cietušā uzklaušāšanu un nopratināšanu liecinieka statusā.

Aizstājošās privātās apsūdzības uzturētāja nāves gadījumā viņu var aizstāt radnieks tiešā līnijā, laulātais, kopdzīves partneris, brālis vai māsa, likumīgais pārstāvis vai apgādājamā persona, kura tiek atbalstīta, pamatojoties uz vienošanos vai tiesību aktiem, trīsdesmit dienu laikā.

Vai es varu izmantot mediācijas pakalpojumus? Ar kādiem nosacījumiem? Vai es būšu drošībā mediācijas laikā?

Mediācijas procedūras galvenais mērķis ir nodrošināt apsūdzētā kompensāciju par nozieguma sekām tādā veidā, kas būtu pieņemams arī cietušajam. Tāpēc mediācijas procedūrā būtu jācenšas panākt atbilstošu vienošanos starp apsūdzēto un cietušo par kompensāciju saistībā ar nodarīto kaitējumu.

Ja ir izpildīti likumā paredzētie nosacījumi, prokurors vai — ja lieta tiek izskatīta tiesā — tiesnesis var atlikt tiesvedību uz ne vairāk kā sešiem mēnešiem un izdot rīkojumu par mediāciju.

Kriminālprocesā rīkojumu par mediāciju var izdot, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

- to ierosinājis apsūdzētais vai cietušais vai tie ir brīvprātīgi par to vienojušies;
- kriminālprocess sākts par noziegumu, kas vērsts pret dzīvību vai veselību, cilvēka cieņu un citām cilvēka pamattiesībām, par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu vai par noziegumu, kas vērsts pret īpašumu vai intelektuālā īpašuma tiesībām, un par noziegumu soda ar ieslodzījumu, kas nepārsniedz piecus gadus;
- saskaņā ar Kriminālkodeksu pēc veiksmīgas mediācijas procedūras kriminālprocesu var izbeigt vai sodu var samazināt bez ierobežojuma;
- aizdomās turētais ir atzinis savu vainu pirms viņa saukšanas pie kriminālatbildības un ir piekritis un ir spējīgs nodrošināt restitūciju ar tādiem līdzekļiem un tādā apjomā, kas ir pieņemami cietušajam;
- kriminālprocesu var neuzsākt, ņemot vērā nozieguma veidu, to, kā tas izdarīts, un apsūdzētā personīgos apstākļus, vai arī ir pamatots iemesls, lai tiesa izvērtētu apsūdzētā nodrošināto restitūciju soda piespriešanas ietvaros.

Cietušais var ierosināt rīkojuma izdošanu par mediāciju jebkurā procesa posmā. Tomēr katrā lietā rīkojumu ar mediācijas procedūru var izdot tikai vienreiz, tāpēc, ja mediācija jebkāda iemesla dēļ noslēdzas nesekmīgi, to vairs nevar atkārtot.

Par mediācijas procedūras veikšanu atbild īpaši šim nolūkam apmācīts valsts mediators. Mediācijas procedūrā cietušais var izteikt vēlmi tikties ar apsūdzēto tikai mediatora klātbūtnē, un šajā saistībā mediators nodrošina cietušā personīgās drošības pienācīgu garantiju.

Kur ir pieejami tiesību akti, kuros noteiktas manas tiesības?

- 1998. gada Likums XIX par kriminālprocesiem;
- 2012. gada Likums C Kriminālkodeksu;
- 1991. gada Likums LXIV, ar ko izsludina ANO Konvenciju par bērna tiesībām, kura parakstīta Ņujorkā 1989. gada 20. novembrī;
- 2005. gada Likums CXXXV par atbalstu noziegumos cietušajiem un valsts kompensāciju;
- 2003. gada Likums LXXX par juridisko palīdzību;
- 2001. gada Likums LXXXV par kriminālprocesa dalībnieku un jurisdikcijas atbalstītāju aizsardzības programmu;
- 2006. gada Likums CXXIII par mediācijas darbībām, kas piemērojamas krimināllietās;
- iekšlietu ministra 2015. gada 12. decembra dekrēts Nr. 64/2015 par policijas pienākumiem saistībā ar atbalstu cietušajiem;
- valdības 1999. gada 26. februāra dekrēts Nr. 34/1999 par nosacījumiem rīkojuma izdošanai par kriminālprocesa dalībnieku un iestādēs notiekošās tiesvedības dalībnieku personīgo aizsardzību un par noteikumiem šādas aizsardzības īstenošanai;
- iekšlietu ministra un tieslietu ministra 2003. gada 24. jūnija kopējais dekrēts Nr. 23/2003, ar ko paredz detalizētus noteikumus par izmeklēšanu, kuru veic izmeklēšanas iestādes iekšlietu ministra pārziņā, un noteikumus par izmeklēšanas darbību reģistrēšanu, izmantojot citus līdzekļus, kas nav protokolēšana;
- tieslietu ministra 2016. gada 23. decembra dekrēts Nr. 25/2016 par valsts atlīdzību, ko piešķir par apsūdzētā un viņa advokāta personīgajiem izdevumiem, un par kriminālprocesa dalībnieku izdevumiem un nodevām;
- tieslietu un tiesībaizsardzības ministra 2008. gada 27. jūnija dekrēts Nr. 14/2008 par izmaksu atlīdzināšanu lieciniekiem;
- tieslietu ministra, iekšlietu ministra un finanšu ministra 2003. gada 24. jūnija kopējais dekrēts Nr. 21/2003 par kriminālprocesa dalībnieku izmaksu iepriekšēju segšanu;
- Valsts galvenās policijas pārvaldes 2013. gada 31. janvāra rīkojums Nr. 2/2013 par policijas pienākumiem saistībā ar atbalstu cietušajiem.

■ Lapa atjaunināta: 18/07/2025

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.